

**Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye –
Az Európai Bizottság 2017. április 28-i közleménye – A Bizottság közleménye a környezeti ügyekben
az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról**

(C(2017) 2616 final)

(2018/C 129/10)

Előadó: **Cillian LOHAN**

Társelőadó: **Brian CURTIS**

Felkérés:	Európai Bizottság, 2017.5.31.
Jogalap:	az Európai Unió működéséről szóló szerződés 304. cikke
Közgyűlési határozat:	2017.4.25.
Illetékes szekció:	„Mezőgazdaság, vidékfejlesztés és környezetvédelem” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2017.11.21.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2017.12.7.
Plenáris ülés száma:	530.
A szavazás eredménye:	171/5/2
(mellette/ellene/tartózkodott)	

1. Következtetések és ajánlások

1.1. Az EGSZB üdvözli ezt az értelmező közleményt, mivel értékes, a közlemény közzétételéig naprakész áttekintést nyújt a Bíróság környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog nemzeti szintű biztosításával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatáról. További előnye lesz a jogbiztonság és az egyértelműség javítása a nemzeti bíróságok és közigazgatási struktúrák döntéshozói, továbbá a vállalkozások és a polgárok számára, **ha** terjesztése ténylegesen megvalósul.

1.2. Az EGSZB elismeri, hogy az igazságszolgáltatáshoz való jog egész Unióban érvényesülő egységessége elengedhetetlen az egységes piac támogatásához és az uniós jogból származtatható jogok egész Unióban való következetes végrehajtásához, továbbá megteremti a szükséges egyértelműséget és jogbiztonságot a piacok és a befektetők számára.

1.3. Az EGSZB átfogó és kötelező erejű uniós jogszabályok kidolgozására szólít fel az igazságszolgáltatáshoz való jog egész Unióban történő biztosítása konzisztens és teljeskörű végrehajtásának érdekében, kiegészítve ezt az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítása felé e közlemény útján tett üdvözlendő lépést. Az Európai Bizottság saját szolgálati munkadokumentuma ⁽¹⁾ a kötelező érvényű uniós jogszabályokat tekinti az ideális megközelítésnek. Az EGSZB elismeri e tekintetben az Európai Bizottság megbízásából Darpö-jelentés ⁽²⁾ elemzését és ajánlásait is. A tagállamoknak támogatniuk kell ezeket a célkitűzéseket, és megvalósításukat nem akadályozhatják.

1.4. Ez a közlemény csak akkor lehet valóban sikeres, ha tagállami szinten képzés és oktatás egészíti ki a célközönség, különösen a bírósági és közigazgatási felülvizsgálati szervek, továbbá a polgárok körében.

1.5. Az Európai Bizottságnak a tagállamokhoz hasonlóan prioritásként kell kezelnie az ilyen tervek hatékony támogatásához szükséges elegendő forrást és finanszírozást.

1.6. A közlemény nem kívánja felülírni a nemzeti igazságszolgáltatásokat, hanem a Bíróságnak azokat az ítéleteit és értelmezéseit rögzíti, amelyek kötelező érvényű alapkövetelményt jelentenek. Ezt a tényt, valamint azt a követelményt, hogy ne legyenek kivételek vagy visszalépések, ki kellene jelenteni a közlemény jövőbeli változataiban.

⁽¹⁾ <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/10102/2017/EN/SWD-2017-255-F1-EN-MAIN-PART-1.PDF>.

⁽²⁾ <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/synthesis%20report%20on%20access%20to%20justice.pdf>.

1.7. Ezt az értelmező közleményt mindig naprakészen kell tartani. Pontosságának és aktualitásának biztosítása érdekében kulcsfontosságúak a tartalmi frissítések és a célközönség számára biztosított továbbképzések, hogy tükrözze a Bíróság ítélkezési gyakorlata terén bekövetkező fejleményeket. Meg kell vizsgálni egy dinamikus, naprakésszé tett eszköz lehetőségét a civil társadalom, a közigazgatási és a bírósági szervek számára.

1.8. Kiemelten kell kezelni a szakértői közösségek visszajelzéseit, valamint a tagállamoknak szóló közlemény hiányosságait és a közlemény által nem érintett kérdéseket, többek között meg kell vizsgálni, hogyan lehet kezelni azokat a területeket, amelyekre nézve a Bíróság jelenlegi ítélkezési gyakorlata nem ad útmutatást.

1.9. Független, objektív, átfogó és naprakész állapotfelmérést kell készíteni és **folyamatosan aktualizálni**, amely tagállami szinten az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításának kedvező fejleményeit és problémáit, valamint az Aarhusi Egyezmény 9. cikkének minden elemét tükrözné.

1.10. Tekintettel arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utalás fontos az uniós jog egységességének biztosításában e területen ⁽³⁾, az Európai Bizottságnak teljeskörűen ki kell vizsgálnia e rendelkezés alkalmazását és az ennek való megfelelést valamennyi tagállamban, és erről jelentést kell készítenie, továbbá az alkalmazás esetleges akadályainak mindegyikét meg kell vizsgálnia és fel kell számolnia.

1.11. Tekintve, hogy a környezetvédők jelenleg világszerte sok esetben zaklatásnak és üldöztetésnek vannak kitéve, az EU-nak vezető szerepet kellene vállalnia az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés elősegítésében.

1.12. Az EGSZB hangsúlyozza az értelmező közlemény korlátait, vagyis azt, hogy nem szerepelnek benne az Aarhusi Egyezmény független Megfelelési Bizottságának megállapításai. E fontos és hasznos munkabizottság kiegészítheti az Európai Bizottság közleményét, támogathatja a döntéshozókat és a polgárokat az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításában, és ezért hivatkozni kell rá.

1.13. Az EGSZB támogatja az Aarhusi Egyezményt és annak az Unió által és az Unióban történő teljeskörű végrehajtását. Ezért fontos, hogy a felek teljes mértékben támogassák az Aarhusi Egyezmény Megfelelési Bizottságának – melyet a felek neveznek ki – a megfeleléssel kapcsolatos megállapításait.

1.14. Az EGSZB elismeri, hogy az Aarhusi Egyezmény Megfelelési Bizottsága nemrégiben érzékeny pontokra világított rá az EU-intézményekben az igazságszolgáltatáshoz való jognak való meg nem feleléssel kapcsolatosan. Az EGSZB sürgős és konstruktív uniós kötelezettségvállalásra szólít fel e téren a felek következő ülését megelőző időszakban. Különösen fontos lesz a prioritások meghatározása a környezetvédelmi területen működő NGO-kkal és általában a civil társadalommal közösen, egy olyan széles körű és ambiciózus megközelítést alkalmazva, amely arra irányul, hogyan és milyen területeken javíthatja az Unió az egyezmény végrehajtását és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítását az uniós intézményeken belül és azok által. Az igazságszolgáltatáshoz való jog uniós intézményeken belüli és azok általi biztosításával kapcsolatos párhuzamos és kiegészítő megközelítést, illetve a kapcsolódó iránymutatást és a megvalósítási tevékenységeket is meg kell vizsgálni.

2. Általános észrevételek

2.1. Az Európai Bizottság által közzétett dokumentum értelmező közlemény. Áttekintést ad a Bíróság környezeti ügyekben az igazságszolgáltatáshoz való jog nemzeti szintű biztosításával kapcsolatos jelenlegi ítélkezési gyakorlatáról. Részletes jogi elemzésként készült, amely egyértelművé tesz a környezeti ügyekkel kapcsolatos bizonyos jogi és eljárási követelményeket és normákat. Foglalkozik többek között jogorvoslattal, költségekkel, határidőkkel, hatállyal, keresetőségi joggal és hatékonysággal.

2.2. A közlemény célja az, hogy „*egyértelműséget, valamint hivatkozási forrást*” biztosítson a nemzeti közigazgatásokból, a nemzeti bíróságokból és a közérdekű tanácsadói szerepet betöltő magánszemélyekből és nem kormányzati szervezetekből álló kör, továbbá olyan „*gazdasági szereplők*” számára, „*amelyeknek szintén érdeke a jog előrelátható alkalmazása*” (A. fejezet, 9. bekezdés). A 8. bekezdés meghatározza e célkitűzés hátterét az említett körben – ideértve többek között a vállalkozásokat, a kkv-kat, a magánszemélyeket, az NGO-kat és a nyilvánosságot – az igazságszolgáltatáshoz való jog tagállami végrehajtásának problémái miatt tapasztalt nehézségek tekintetében.

2.3. Megállapítja továbbá, hogy a környezet fontos, mivel „*létfenntartó rendszerünk*”, és hogy megőrzése, védelme és javítása „*közös európai érték*”.

⁽³⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke.

2.4. Meghatározza az igazságszolgáltatáshoz való jog tágabb uniós kontextusát a Szerződésekre és a hatékony jogvédelemnek az uniós szerződésekben foglalt elvére, valamint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 47. cikkére, továbbá a környezeti ügyekben az információhoz való hozzáférésről, a nyilvánosságnak a döntéshozatalban történő részvételéről és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításáról szóló Aarhusi Egyezményre hivatkozva. Az Unió és 28 tagállama az egyezmény 47 részes fele között van, más európai és közép-ázsiai országok mellett.

2.5. Az Unió 2003 folyamán két jogalkotási javaslatot fogadott el, az egyiket „a környezeti információkhoz való hozzáférésről”⁽⁴⁾, a másikat pedig „a nyilvánosság részvételéről”⁽⁵⁾. Ezek bizonyos hatályos irányelvekre vonatkozóan korlátozott mértékben rendelkeztek az igazságszolgáltatáshoz való jogról. 2006 folyamán egy további rendeletet fogadtak el az Aarhusi Egyezmény uniós végrehajtásáról („aarhusi rendelet”⁽⁶⁾). Az Európai Bizottság 2003-ban jogalkotási javaslatot fogadott el az igazságszolgáltatáshoz való jogról⁽⁷⁾. A tagállamok eltérő nézetei és az elfogadás iránti politikai akarat hiánya azonban 2014-ben a javaslat visszavonásához vezetett⁽⁸⁾. Az irányelv hiánya továbbra is problémát jelent, ezt pedig orvosolni kell. Az EGSZB átfogó és kötelező erejű uniós jogszabályok kidolgozására szólít fel az igazságszolgáltatáshoz való jogról.

2.6. Az Unió és tagállamai az Aarhusi Egyezmény aláíró felei, és azt megerősítették. Az egyezmény részes feleinek találkozója az első ülészakán, 2002-ben megfelelési mechanizmust hozott létre az egyezmény tekintetében, melynek része az Aarhusi Egyezmény Megfelelési Bizottsága is. A Megfelelési Bizottság a megfelelés felek általi elmulasztására vonatkozó bejelentéseket vizsgálja ki, és ezzel kapcsolatban megállapításokat és ajánlásokat tesz. Ezek előterjesztésre kerülnek a részes felek találkozóján, és a részes felek 6. találkozójáig (2017) kivétel nélkül számíthattak a felek teljeskörű támogatására.

2.7. A közlemény **elismeri**, hogy egyes tagállamokban továbbra is jelentős akadályok állnak fenn. Egyes országok csaknem teljes mértékben megakadályozzák az igazságszolgáltatáshoz való jogot, mások korlátozzák annak területeit, megint máshol a jelentős költségek okoznak problémát, némely ország pedig nem biztosít hatékony jogorvoslatot. Alapos, független helyzetjelentést kell kidolgozni, amely egyértelműséget teremt a tagállamokon belüli konkrét kérdések tekintetében, és kiemeli a meglévő jó gyakorlatokat.

2.8. Az Európai Bizottság az iránymutatásban a Bíróság ítéleteit és értelmezéseit rögzíti, és ezek kötelező érvényű alapkövetelményt jelentenek. Ezt a tényt, valamint azt a követelményt, hogy ne legyenek kivételek vagy visszalépések, egyértelműen ki kellene jelenteni a közlemény jövőbeli változataiban.

2.9. Az európai bizottsági közlemény közzétételére az azzal kapcsolatos intenzív vita kellős közepén került sor, hogy az Unió az Aarhusi Egyezmény részes feleként teljeskörűen eleget tesz-e a 9. cikk szerinti kötelezettségeinek. Ennek előzménye egy a Megfelelési Bizottsághoz benyújtott, az Unió állítólagos meg nem feleléséről szóló bejelentés, a Megfelelési Bizottság pedig megállapította⁽⁹⁾, hogy maga az EU nem biztosítja az igazságszolgáltatáshoz való jogot, és ezzel kapcsolatosan ajánlásokat tett.

2.10. Az EU Tanácsa 2017 júliusában egyhangúlag úgy határozott, hogy ezeket a megállapításokat azok módosításai esetén elfogadja (az Európai Bizottság által is támogatott álláspont), és megismételte azt is, hogy támogatja az Aarhusi Egyezményt⁽¹⁰⁾. A részes felek találkozója által a Megfelelési Bizottság megállapításairól meghozandó határozathoz javasolt módosítások többek között azt tartalmazzák, hogy a részes felek találkozóján „tudomásul veszik” a megállapításokat, és nem „jövahagyják” azokat. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy ellentmondás van aközött, hogy az EU nem kívánja jövahagyni a Megfelelési Bizottság megállapításait, miközben ismételten támogatásáról biztosítja az Aarhusi Egyezményt. E megközelítés – ha az egyezmény további részes felei azt elfogadják – súlyos mértékben veszélyeztetheti a független megfelelési mechanizmust, és ebből következően az egyezmény erejét és hatékonyságát.

2.11. Az egyezmény részes feleinek Montenegróban 2017. szeptemberben megtartott találkozóján úgy határoztak, hogy elhalasztják a részes felek találkozójának a Megfelelési Bizottság azon megállapításáról szóló határozata meghozatalát, hogy az Unió elmulasztotta a megfelelést. Ennek előzményei a részes felek találkozóján tett, alternatív nézőpontokat képviselő határozott kijelentések és az ott zajlott viták. A részes felek találkozója mindig is konszenzus alapján működött, és mivel az ügyben nem sikerült konszenzust kötni, az uniós tagállamok koordinációs ülését követően úgy állapodtak meg, hogy a határozathozatalt a részes felek következő, 2021-es találkozója halasztják.

⁽⁴⁾ 2003/4/EK irányelv.

⁽⁵⁾ 2003/35/EK irányelv.

⁽⁶⁾ Az 1367/2006/EK rendelet.

⁽⁷⁾ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/?uri=CELEX:52003PC0624>

⁽⁸⁾ Lásd az elavult bizottsági javaslatok visszavonását, HL C 153., 2014.5.21., 3. o.

⁽⁹⁾ https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/compliance/C2008-32/Findings/C32_EU_Findings_as_adopted_advance_unedited_version.pdf

⁽¹⁰⁾ <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11150-2017-INIT/hu/pdf>

2.12. Az EGSZB elismeri, hogy az Aarhusi Egyezmény Megfelelési Bizottsága nemrégiben érzékeny pontokra világított rá az EU meg nem felelésével kapcsolatban. Az EGSZB sürgős, időben történő és konstruktív uniós kötelezettségvállalásra szólít fel a felek következő ülését megelőzően. Különösen fontos lesz, hogy az EU kötelezettséget vállaljon és prioritásokat határozzon meg a környezetvédelmi területen működő NGO-kkal és általában a civil társadalommal közösen, egy olyan széles körű és ambiciózus megközelítést alkalmazva, amely arra irányul, hogyan és milyen területeken javíthatja az Unió az egyezmény végrehajtását és az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítását az uniós intézményeken belül és azok által. Az igazságszolgáltatáshoz való jog uniós intézményeken belüli és azok általi biztosításával kapcsolatos párhuzamos és kiegészítő megközelítést, illetve a kapcsolódó iránymutatást és a megvalósítási tevékenységeket is meg kell vizsgálni.

2.13. Az Európai Bizottság értelmező közleménye mögött egy arra irányuló hosszú és sikertelen folyamat áll, hogy uniós szinten konkrét intézkedéseket fogadjanak el az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítására vonatkozóan. Ennek során többek közt a következők történtek:

- az igazságszolgáltatáshoz való jogról szóló irányelvre irányuló javaslat visszavonása,
- valamennyi érintett irányelv és rendelet oly módon történő külön módosításának elmulasztása, hogy azok az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó rendelkezéseket foglaljanak magukban; nem került sor például kulcsfontosságú környezetvédelmi irányelvek, köztük a madárvédelmi és élőhelyvédelmi irányelv oly módon történő módosítására sem, hogy azok az igazságszolgáltatáshoz való jogra vonatkozó egyértelmű és átfogó rendelkezéseket is tartalmazzanak,
- sikertelen kísérletek egyes irányelveknek az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítása érdekében történő módosítására ⁽¹¹⁾.

2.14. Szükség van olyan intézkedésekre, amelyek összehangolják a környezeti ügyek nemzeti bíróságok által történő elbírálását: az uniós jogi előírások nem tűnnek eléggé konkrétak. Ennek köszönhetően nagy számban nyújtottak be az EUB-hoz előzetes döntéshozatal iránti kérelmeket. Az Európai Bizottság közleményének célja az EUB ítélkezési gyakorlatából eredő szabályok és előírások egyértelműsítése, és ilyen módon a jogbiztonság megerősítése az érdekelt felek számára.

2.15. Az Európai Bizottság a jogi elemzést saját nézeteivel is kiegészítette.

2.16. A közlemény és a mögöttes egyértelműsítési tevékenység összefügg a környezetvédelmi politikák végrehajtásának felülvizsgálatával, és célja ennek megerősítése. Az EGSZB egy nemrégiben kiadott véleményében ⁽¹²⁾ megerősítette, hogy támogatja a környezetvédelmi politikák végrehajtása felülvizsgálatának folyamatát, és határozott fellépést kért a környezetvédelmi jogszabályok maradéktalan végrehajtása érdekében.

2.17. Az, hogy nincs irányelv az igazságszolgáltatáshoz való jogról, azon jogszabályok hierarchiájának csúcsán hagy úrt, amelyek segíthetnének a tagállamok között zavart és inkonzisztenciákat okozó, és emiatt a vállalkozások és a polgárok számára is problémákkal járó számos kérdés egyértelműsítésében.

2.18. Az Aarhusi Egyezményt több tagállam anélkül erősítette meg, hogy meghatározta volna, hogyan alkalmazandó az igazságszolgáltatáshoz való jog konkrét esetekben, vagy pedig azt nem egyértelműen vagy nem teljeskörűen hajtották végre.

3. Az EGSZB álláspontja

3.1. Az EGSZB támogatja az Aarhusi Egyezményt és annak az Unió által és az Unióban történő teljeskörű végrehajtását. Az Aarhusi Egyezmény érvényessége és alapelveinek védelme szempontjából fontos, hogy az Aarhusi Egyezmény független Megfelelési Bizottságának megállapításait a felek teljes mértékben támogassák.

3.2. Az EGSZB megállapítja, hogy az Aarhusi Egyezmény az emberi jogokkal kapcsolatos nemzetközi jogi okmányok egyike, és teljes mértékben összeegyeztethető az Uniónak a Szerződésekben, valamint az Emberi Jogok Európai Chartájában foglalt alapelveivel. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az Uniónak ki kell állnia az emberi jogok mellett, és e területen globális vezető szerepet kell vállalnia.

3.3. Az EGSZB sürgeti a tagállamokat, hogy gyorsítsák fel az Aarhusi Egyezmény tényleges végrehajtását, és mindenekelőtt gondoskodjanak arról, hogy a közigazgatási felülvizsgálatokban és a nemzeti bíróságokon az igazságszolgáltatáshoz való jogot az egyezmény követelményeivel és az egyezmény 9. cikkének (4) bekezdésében az említett felülvizsgálatok tekintetében előírt lényeges jellemzőkkel összhangban biztosítsák. Az EGSZB elismeri továbbá, hogy az egyezmény három pillére egymástól kritikus mértékben függ, és ezeket egymást kiegészítő egészként kell végrehajtani ahhoz, hogy valódi hatást fejthessenek ki.

⁽¹¹⁾ A nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv.

⁽¹²⁾ A környezetvédelmi politikák végrehajtásának uniós felülvizsgálata, HL C 345., 2017.10.13., 114. o.

3.4. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság által közzétett dokumentumot, és azt nagyon hasznos és fontos közleménynek tekinti. Az EGSZB elismeri, hogy az Unióban az igazságszolgáltatáshoz való egységes jog alapvető eleme a homogén piaci feltételek biztosításának, amely elengedhetetlen az egységes piac sikere szempontjából, továbbá hogy erre az uniós jogból fakadó alapvető jogok Unió-szerte történő sikeres és következetes végrehajtása érdekében is szükség van. Ez a közlemény hozzájárul mindehhez.

3.5. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon kijelentését, hogy „Az uniós vívmányok jelenlegi jogszabályi követelményeinek való meg nem felelés esetében a Bizottság emellett továbbra is indít kötelezettségzegési eljárásokat a megfelelésig biztosítása érdekében” (A. fejezet, 13. bekezdés). Az Európai Bizottságnak ugyanis az uniós szerződések értelmében e tekintetben fontos és meghatározott szerepe van. Az említett szerep eredményes betöltése elengedhetetlen ahhoz, hogy a tagállami kötelezettségvállalások következetesen teljesüljenek, a jogkövető tagállamokat ne érje tisztességtelen hátrány, és biztosíthatók legyenek a homogén piaci feltételek és jogok.

3.6. Az EGSZB álláspontja szerint a hatékonyan végrehajtott környezeti jog egyértelműséget és jogbiztonságot teremt a piacok és a befektetők számára, és előmozdítja a folyamatban a fenntartható fejlődést. Üdvözlí az Európai Bizottság ezen iránymutatásának célját, miszerint fokozott jogbiztonságot és egyértelműséget kíván biztosítani a környezeti jog terén, annak ellenére, hogy a dokumentum hatálya korlátozott.

3.7. Az EGSZB üdvözlí, hogy az Európai Bizottság elemzéseket készített a környezetvédelmi kérdések vonatkozásában az igazságszolgáltatáshoz való jogról – ilyen volt például a Darpö-jelentés⁽¹³⁾. Ez a jelentés és más független elemzések fontos értékeléseket nyújtanak a végrehajtásról, amelyeket a tagállamoknak ismerniük kellene.

3.8. Az EGSZB tudomásul veszi, hogy az egyezmény 2. cikkében szereplő „hatóság” fogalom meghatározása magában foglalja „minden olyan, a 17. cikkben említett regionális gazdasági integrációs szervezet intézményeit, amely ezen Egyezményhez csatlakozó Fél”. Az EGSZB elismeri, hogy e fogalom meghatározás és maga a 17. cikk révén az egyezmény alkalmazható az olyan felekre, mint az EU. Maga az EU aláírta és ratifikálta az egyezményt⁽¹⁴⁾. Az EGSZB úgy véli, hogy az Aarhusi Egyezmény uniós megerősítő okirata nem mentesíti az uniós intézményeket az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosítása tekintetében fennálló kötelezettségeik alól.

4. A következő lépések

4.1. A további egyértelműsítésnek, valamint az egyezmény végrehajtásának és alkalmazásának megkönnyítése érdekében további közleményekre vagy iránymutatásokra van szükség, amelyek tartalmazzák a Megfelelési Bizottság megállapításait és ajánlásait. Egy, az igazságszolgáltatáshoz való jogról szóló irányelv nagy segítséget nyújthat az egyértelműség és a következetesség biztosításához.

4.2. A végrehajtásra vonatkozó *megközelítés fokozottabb konzisztenciája* biztosíthatja a tagállamok körében a homogénebb feltételeket a vállalkozások számára, és előmozdíthatja a fejlődést. A bizonytalanság jelenleg késedelmeket, többletköltségeket eredményez, és akadályozza a fenntartható fejlődést.

4.3. Sürgősen szükség van egy *uniós szintű konzultációra* az igazságszolgáltatáshoz való jog független tagállami szintű állapotfelmérésének kidolgozásához és rendszeres aktualizálásához. Ehhez egyrészt meg kell vizsgálni a civil társadalom tájékozottságát, másrészt pedig azt, hogy mi történik a bíróságokon és a közigazgatási felülvizsgálatok során. Elsősorban azt kell megállapítani, hogy mely ügyekkel foglalkoznak és mely ügyekkel nem, vagy hogy mely ügyek feldolgozása elé gördül akadály az igazságszolgáltatáshoz való joggal kapcsolatos problémák miatt. Az EGSZB a széles közönséghez eljutó szervezett civil társadalmi hálózatának felhasználásával tud ebben részt venni, és hajlandó nyomon követni az ilyen állapotfelmérések megállapításainak kommunikálását is. Magának az állapotfelmérésnek függetlennek és objektívnek kell lennie.

4.4. Ez az állapotfelmérés túl kell, hogy lépjen a környezetvédelmi politikák végrehajtása felülvizsgálatának korlátain – mivel az szűk körre terjed ki, és a nyilvánosság nem vesz benne részt –, továbbá az uniós igazságügyi eredménytábla korlátain. Az állapotfelmérésnek az Aarhusi Egyezmény 9. cikkében szereplő valamennyi szemponttal – különösen az egyezmény 9. cikkének (4) bekezdésében meghatározott felülvizsgálatok valamennyi jellemzőjével – foglalkoznia kell, és támogatnia kell a 9. cikk (5) bekezdése szerinti kötelezettséget. Ezen állapotfelmérés teljeskörű naprakésszé tételét legalább két éveként el kell végezni.

4.5. Az Európai Bizottság elismeri, az EGSZB pedig támogatja a polgárok és az NGO-k alapvető szerepét az Aarhusi Egyezmény szerinti elszámoltathatóság hangsúlyozásában. A tagállami szintű képzés és oktatás kritikus úgy a polgárok szintjén, mint bírósági szinten. Az Európai Bizottság:

⁽¹³⁾ <http://ec.europa.eu/environment/aarhus/pdf/synthesis%20report%20on%20access%20to%20justice.pdf>

⁽¹⁴⁾ https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XXVII-13&chapter=27&clang=_en#EndDoc

- egyedi terveket kell, hogy kidolgozzon a közlemény hatékony aktualizálására és terjesztésére, időben reagálva a Bíróság joggyakorlatában bekövetkező fontos változásokra, és ezen a civil társadalommal együtt kell dolgoznia,
- prioritásként kell, hogy kezelje az ilyen tervekhez szükséges erőforrások biztosítását és e tervek finanszírozását,
- megvizsgálhatná egy olyan, dinamikus és naprakésszé tett eszköz lehetőségét, amely a civil társadalom, valamint a közigazgatási és a bírósági szervek számára lehetővé teszi a Bíróság ítélkezési gyakorlata terén mutatkozó releváns fejlemények idejében történő, pontos figyelembevételét,
- hathavonta eredményjelentéseket kellene, hogy készítsen az ilyen tervekről,
- meg kell, hogy határozza a tagállamoknak szóló közlemény hiányosságait és mulasztásait, ezek között prioritásokat kell, hogy meghatározzon, és ezekkel foglalkoznia kell, megvizsgálva többek között azon területeket, ahol a Bíróság jelenlegi ítélkezési gyakorlata hiányosságokat mutat, illetve fel kell dolgoznia a szakértői közösségek visszajelzéseit.

4.6. Egyes joghatóságokban a költségek visszatartó hatása az igazságszolgáltatás komoly akadályát jelentheti. Annak veszélye, hogy megfizethetetlen költségek merülhetnek fel, már önmagában is akadályozhatja az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést. A környezetvédők világszerte tapasztalható zaklatása és üldözése miatt az Uniónak vezető szerepet kell vállalnia az igazságszolgáltatáshoz való jog biztosításának előmozdításában és különösen proaktívnak kell lennie olyan ügyek kezelésében, ahol zaklatásról van szó, valamint ahol a költségekkel kapcsolatos kérdések akadályt jelentenek.

4.7. Szükség van egy olyan mechanizmusra, amelynek segítségével a Megfelelési Bizottság megállapításai felhasználhatók a tagállamoknak szóló közlemény kiegészítésére, és a kötelezettségekkel kapcsolatos egyértelműség megteremtésében további segítséget adhatnak.

4.8. Ezt az értelmező közleményt rendszeresen naprakésszé kell majd tenni, időszerű gördülő frissítésekkel és a célközönség számára biztosított továbbképzésekkel. A tényleges tervek támogatására elegendő forrást és finanszírozást kell biztosítani, mind tagállami szinten, mind az Európai Bizottság révén.

4.9. Tekintettel arra, hogy az előzetes döntéshozatalra utalás⁽¹⁵⁾ fontos az uniós jog egységes alkalmazásának biztosításában e területen, az Európai Bizottságnak teljeskörűen ki kell vizsgálnia e rendelkezés alkalmazását és az ennek való megfelelést valamennyi tagállamban, és erről jelentést kell készítenie, továbbá az alkalmazás esetleges akadályainak mindegyikét meg kell vizsgálnia és fel kell számolnia.

Kelt Brüsszelben, 2017. december 7-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Georges DASSIS

⁽¹⁵⁾ Az Európai Unió működéséről szóló szerződés 267. cikke szerint.